

ВІДЗИВ

офіційного опонента

доктора ветеринарних наук Морозенка Дмитра Володимировича на дисертаційну роботу Бобрицької Ольги Миколаївни на тему «Фізіологічне обґрунтування оцінки функціонального стану організму собак за біорезонансної корекції», подану на здобуття наукового ступеня доктора ветеринарних наук зі спеціальності 03.00.13 – фізіологія людини і тварин

Актуальність теми дисертаційної роботи. На сьогодні в зв'язку із збільшенням кількості тварин-компаньйонів в Україні у ветеринарній медицині є досить актуальною проблема оцінки стану здоров'я собак в нормі і при патології під час лікування. Для визначення функціонального стану різних систем і органів тварин класично використовують клінічні, біохімічні, імунологічні та інструментальні методи, результати застосування яких виступають в якості діагностичних маркерів патологічних станів та хвороб. Лікування хвороб зазвичай проводиться медикаментозними методами, які мають певний перелік клінічних показань і протипоказань. Відомо, що принцип біорезонансної корекції полягає у реєстрації електричних й електромагнітних сигналів, що надходять з організму, обробці та поверненні їх організмові за допомогою розміщених на шкірі просторово рознесених електродів і дистантним шляхом, із використанням магнітного індуктора (Готовський М.Ю., Перов Ю.Ф., 2006). У дисертаційній роботі О.М. Бобрицької за допомогою сучасних клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень обґрунтовано застосування біорезонансного методу лікування собак, який у порівнянні з класичними методами простий у виконанні, швидкий за часом, не має побічних наслідків та є достатньо інформативним. Таким чином, можна вважати актуальним напрям досліджень щодо формування базових знань особливостей функціонування різних систем

організму собак за впливу біорезонансної корекції для подальшого використання у ветеринарній практиці.

Ступінь обґрунтованості наукових результатів і наукова новизна. Обґрунтованість одержаних наукових результатів, висновків і практичних рекомендацій, викладених у дисертації Бобрицької О.М. підтверджується: достатнім методичним рівнем проведених досліджень, представлених у роботі; відповідністю обраних методів досліджень меті та задачам дисертаційної роботи; статистичної обробкою даних із визначенням достовірності результатів досліджень; впровадженням результатів досліджень у практичну діяльність клінік ветеринарної медицини Дружочок та Pussy Cat м. Харкова, науково-педагогічну діяльність закладів вищої освіти та наукових установ. Наукова новизна роботи полягає у формулюванні нової концепції щодо біорезонансного методу оцінки та корекції функціонального стану окремих органів і систем в організмі собак, отриманні нових наукових даних щодо ефективності та доцільності застосування біорезонансного методу корекції обміну речовин, неспецифічного імунного захисту, репродуктивної функції, метаболічної функції печінки, показників умовно-рефлекторної діяльності, функціонального стану системи транспорту Оксигену, антиоксидантного захисту та сечовиділення в організмі собак. Усього у дослідженнях дисертанта було використано 732 свійських собаки, що свідчить про обґрунтованість та достатню вірогідність проведених досліджень.

Ступінь вірогідності та обґрунтованості наукових положень, висновків і пропозицій виробництву. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідних ініціативних тем Харківської державної зооветеринарної академії: «Визначення та корекція функціонального стану органів та систем організму тварин електродинамічним методом» (номер державної реєстрації 0116U002831) та «Дослідження патогенетичного впливу сучасних ентеротропних природних і синтетичних засобів (антибіотиків, фітопрепаратів, біостимуляторів, кормових добавок, пестицидів) з метою

профілактики порушень та можливості корекції обмінних процесів в організмі тварин» (номер державної реєстрації 0116U002830).

Метою дисертаційної роботи було теоретично й експериментально обґрунтувати використання біорезонансного методу оцінки та корекції функціонального стану органів і систем організму собак, для чого було поставлено наступні *задачі*: визначити найбільш інформативні біологічно активні точки для електродинамічного тестування у собак; дослідити умовно-рефлекторну діяльність, вегетативний статус, функціональний стан ендокринної системи та системи оксигенації крові, неспецифічного імунного захисту, сечовиділення й антиоксидантного захисту, метаболічну функцію печінки та репродуктивну функцію у собак за допомогою загально-клінічних методів і сформувати групи тварин з різним функціональним станом даних систем і органів; у порівняльному аспекті із загальноприйнятими методиками визначити інформативність дослідження функціонального стану окремих органів і систем у собак з використанням біорезонансного методу; визначити ефективність електродинамічного методу корекції умовно-рефлекторної діяльності, вегетативного статусу та функціонального стану ендокринної системи у собак; дослідити ефективність електродинамічного методу корекції функціонального стану системи оксигенації крові, неспецифічного імунного захисту, метаболічної функції печінки, системи сечовиділення й антиоксидантного захисту у собак; визначити ефективність електродинамічного методу корекції репродуктивної функції псів та обміну речовин у цуценят біорезонансним методом; установити вплив електродинамічного методу корекції функціонального стану різних органів і систем на показник біорезонансу в біологічно активних точках.

Аналіз змісту дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Бобрицької Ольги Миколаївни є традиційною за структурою і відповідає чинним вимогам, які висуваються МОН України до докторських дисертацій. Текст дисертації викладений на 356 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 92 таблиці та 28 рисунків. Дисертація

складається із анотацій українською та англійською мовами, вступу, огляду літератури, вибору напрямів, матеріалів і методів досліджень, розділів власних досліджень, узагальнення та обговорення результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву, списку використаної літератури, який налічує 428 джерел, в тому числі 188 – латиницею. За матеріалами дисертації опубліковано 44 наукові праці, з яких 17 статей у наукових фахових виданнях України, 6 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, 2 статті в наукових фахових виданнях інших держав, 2 описи патентів України на корисну модель, 2 науково-методичних рекомендації та 15 тез наукових доповідей і статей апробаційного характеру.

Огляд літератури складається з 5 підрозділів. В підрозділі 1.1. розглянуто функціональну енерго-інформаційну систему організму, 1.2. – вплив електромагнітного випромінювання на організм тварин, 1.3. – основи вчення про біологічно активні точки. Підрозділ 1.4. розглядає біорезонансну корекцію функцій організму тварин з теоретичного боку та її застосування у людей і тварин. У висновку з огляду літератури (підрозділ 1.5) було остаточно обґрунтовано й визначено роль біорезонансного методу корекції стану здоров'я собак як актуального напрямку досліджень.

У розділі *“Вибір напрямів, матеріали та методи досліджень”* викладено дуже змістовну схему дисертаційних досліджень, охарактеризовано найбільш інформативні біологічно активні точки для електродинамічного тестування у собак, описано будову і функціональне призначення багатофункціонального апарату «Паркес-Д» для проведення біорезонансної корекції; викладено методiku дослідження функціонального стану окремих органів та систем у собак з використанням біорезонансного методу та охарактеризовано кожен дослід; описано назви методик клінічних, гематологічних, біохімічних, імунологічних та інструментальних досліджень із посиланням на їх джерела; статистична та біоетична оцінка досліджень.

Результати власних досліджень (розділ 3)

Підрозділ 3.1. Містить інформацію щодо визначення характеристик та інформативності різних біологічно активних точок для електродинамічного тестування у собак;

Підрозділ 3.2. Автор описує дослідження функціонального стану окремих органів та систем у собак з використанням біорезонансного методу (оцінка умовно-рефлекторної діяльності, вегетативного статусу тварин, підшлункової залози, щитоподібної залози, системи оксигенації крові, неспецифічного імунного захисту, печінки, системи сечовиділення, антиоксидантної системи, репродуктивної системи псів).

Підрозділ 3.3. Описано корекцію функціонального стану окремих органів та систем у собак біорезонансним методом (нервової системи, щитоподібної залози, підшлункової залози, системи оксигенації крові, неспецифічного імунного захисту, печінки, системи сечовиділення, антиоксидантної системи та репродуктивної системи псів), а також корекцію обміну речовин у цуценят.

У розділі «Узагальнення та обговорення результатів досліджень» теоретично та практично узагальнено результати біохімічних, гематологічних, імунологічних та інструментальних досліджень, проведено кореляційний аналіз між одержаними показниками, а також порівняно та обговорено результати власних досліджень у порівнянні з іншими авторами.

Висновки є змістовними, достатньо обґрунтовані й відповідають поставленій меті роботи.

Пропозиції виробництву включають розроблені нами способи оцінки та корекції функціонального стану органів і систем організму собак за допомогою біорезонансної методики, також запропоновано методичні рекомендації для біорезонансного тестування собак за допомогою приладу «Паркес М» та впровадження у навчальний процес в закладах вищої освіти.

В авторефераті повністю відображені основні положення дисертаційної роботи. Інформація, викладена в авторефераті, відповідає змісту дисертації.

**Зауваження, запитання і побажання, які виникли під час послідовного
аналізу тексту дисертаційної роботи**

С. 75, 3-й абзац, невдале речення «У всіх тварин визначали силу, врівноваженість і рухливість нервових процесів модифікованої методикою розробленою на кафедрі (Київ)». Треба більш точно вказувати місце розробки методу.

С. 79 – серед показників для оцінки стану системи оксигенації крові використано колірний показник та одночасно МСН – середній вміст гемоглобіну в одному еритроциті. На нашу думку, колірний показник є застарілим для оцінки системи червоної крові, достатньо визначення показників МСН, МСV та МСНС.

С. 81 – невдалий вираз «У всіх дослідних тварин відбирали крові із поверхневої вени передпліччя». Треба писати «відбирали кров» або «проводили відбір крові».

С. 98 – вказано, що в сироватці крові визначали вміст сечовини та аміноазоту. В чому принципова різниця між цими біохімічними показниками з точки зору лабораторної діагностики, яка діагностична значущість цих показників?

С. 105–106: невдалий вираз «Проведеним регресійним аналізом *зв'язку залежності* величини електропровідності біологічно активних точок від маси тіла тварин виявлені *вірогідно* закономірності». Або закономірності є, або ж їх немає, а вірогідність – це показник вже присутньої закономірності.

С. 107 – невдалий вираз «Проведеними дослідженнями встановлено, що сила коркових процесів у тварин сильних типів вищої нервової діяльності (ВНД) *вірогідно не відрізнялася* від показників тварин слабого типу». Або ж відрізнялась, або ні, вірогідність – це міра відмінності показників, якщо вони відрізняються.

С. 113, табл. 3.6. – перша колонка, значення показника $53,0 \pm 48$ помилкове, мабуть тут $53,0 \pm 4,8$.

С. 115. Автор стверджує: «Відомо, що найбільш характерною ознакою гіпотиреозу є **гіперхолестеринемія**, яка спостерігається більше, ніж у 75 %

собак і пов'язана зі зменшенням інтенсивності ліпідного обміну». Чим пояснюється такі зміни?

С. 128, абзац 3: «Отже, у собак групи Д лабораторно підтверджено низький рівень як клітинної, так і гуморальної ланки імунного захисту». Некоректний вираз, адже має місце не низький рівень імунного захисту, а знижений рівень показників імунного захисту порівняно з іншою групою тварин.

С. 132, підрозділ 3.2.6. Автор описує функціональний стан печінки за використання біорезонансного методу. Адже відомо, що будь-які зміни функціонального стану печінки у тварин можна характеризувати наступними синдромами: цитолітичним, мезенхімально-запальним, синдромом холестазу та гепатодепресивним синдромом. Чи можете Ви коротко охарактеризувати функціональний стан печінки собак згідно цих синдромів за основі одержаних Вами лабораторних показників?

С. 141 – написано слово «триацалгліцеролів», треба «триацилгліцеролів».

С. 144, табл. 3.34. Коефіцієнт C_c/C_k має назву «Фактор концентрації сечовини», K_p/K_{kp} – концентраційний індекс креатиніну.

С. 149: невдалий вираз – «Показник ФАОС відображає антиоксидантний статус *живого* організму».

С. 159, рис. 3.4. в підпису рисунка помилка «характериситки нервових процесів у собак».

С. 198, підрозділ 3.3.5. Аналогічно підрозділу 3.2.6. чи можете Ви охарактеризувати функціональний стан печінки собак згідно цих синдромів за основі одержаних Вами лабораторних показників?

С. 234, другий абзац, вислів «У собак з низьким функціональним станом системи сечовиділення...». Поясніть, що Ви маєте на увазі?

С. 277 – орфографічна помилка у словосполученні «...збільшенням їх маси тала на 7,2 %».

У літературних джерелах № 394, 404, 406 не вказано кількості сторінок або сторінки у виданні або статті, на яку посилається автор.

Але висловлені зауваження, запитання і побажання не є принциповими та не знижують наукової цінності та значущості дисертаційної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота Бобрицької Ольги Миколаївни “Фізіологічне обґрунтування оцінки функціонального стану організму собак за біорезонансної корекції”, представлена до захисту на здобуття наукового ступеня доктора ветеринарних наук за спеціальністю 03.00.13 – фізіологія людини і тварин, за актуальністю, ступенем наукової новизни, достовірності та обґрунтованості отриманих результатів є завершеною науковою працею та відповідає вимогам п. 10 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора ветеринарних наук із спеціальності 03.00.13 – фізіологія людини і тварин.

Офіційний опонент,
доцент кафедри мікробіології,
вірусології та імунології
Національного фармацевтичного
університету, доктор ветеринарних наук

Д.В. Морозенко

Підпис доцента Морозенка Д.В. засвідчую:

Начальник відділу кадрів
Національного фармацевтичного університету

З.Ф. Подстрелова

